Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (kümnes koda)

2. juuni 2016*

Eelotsusetaotlus — Asutamisvabadus — Põhiõigused — Omandiõiguse austamine — Talumajapidamiste pärimise erikord — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Kohaldamisala — Liidu õiguse rakendamine — Puudumine — Põhikohtuasja faktid, mis on varasemad asjaomase liikmesriigi Euroopa Liiduga ühinemise kuupäevast — Ilmne Euroopa Kohtu pädevuse puudumine

Kohtuasjas C-50/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy w Koninie (Konini ringkonnakohus, Poola) 12. jaanuari 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. jaanuaril 2016, menetluses, mille alustamiseks esitas avalduse

Halina Grodecka,

menetluses osalesid:

Józef Konieczka jt,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president F. Biltgen, kohtunikud A. Borg Barthet ja M. Berger (ettekandja),

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lõpetada kohtuasi põhistatud määrusega vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõikele 2,

on teinud järgmise

määruse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artiklite 2 ja 8, 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni esimese protokolli (edaspidi vastavalt „esimene protokoll“ ja „EIÕK“) artikli 1, EIÕK artikli 14 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 17 lõike 1 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud menetluses, mida alustati Halina Grodecka pärimisõiguse tunnustamise taotluse alusel pärast Kazimierz Konieczka surma 10. oktoobril 2000. aastal.

* Kohtumenetluse keel: poola.

Õiguslik raamistik

3 Kodeks cywilny (tsiviilseadustik) artikkel 1058 ja sellele järgnevad artiklid põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas versioonis näevad ette üle ühe hektari suuruse põllumajandusmaaga talumajapidamiste seadusjärgse pärimise erikorra. Nii sätestab tsiviilseadustiku artikkel 1059 sisuliselt, et üksnes need pärijad, kes töötavad pärandi avanemise ajal põllumajandustoodete tootmise sektoris või kellel eelkõige on põllumajandustoodete tootmisega tegelemiseks erialane ettevalmistus, pärivad talumajapidamise seadusjärgselt, jättes kõrvale pärijad, kes ei vasta nendele tingimustele. Seadustiku artikkel 1064 näeb ette, et eeskätt talumajapidamise pärimist võimaldava põllumajandustootmise erialase ettevalmistuse mõiste määratletakse ministrite nõukogu määruses.

4 Tsiviilseadustiku artikli 1063 kohaselt läheb talumajapidamine üldiste põhimõtete alusel pärijatele üle ainult siis, kui pärandaja abikaasa ega ükski teine seadusjärgsest pärijast sugulane ei vasta sellise majapidamise pärimiseks ette nähtud tingimustele.

5 Lõpuks näeb tsiviilseadustiku artikkel 925 ette, et pärandvara läheb pärijale üle pärandaja surmakuupäeval.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

6 Sąd Rejonowy w Koninie (Konini ringkonnakohus, Poola) menetluses on H. Grodecka pärimisõiguse tunnustamise taotlus, mille ta esitas pärast K. Konieczka surma 10 oktoobril 2000. aastal. Pärandvara koosneb nimelt üle ühe hektari suurusest talumajapidamisest.

7 Eelotsusetaotlusest nähtub, et pärimisõiguse tunnustamise menetlus põhikohtuasjas kohaldatavate sätete alusel on suunatud eeskätt selle tuvastamisele, et pärandvara või selle osa on talumajapidamine, ning pärija või pärijate kindlaksmääramisele. Vara laadi kindlaksmääramise nõue puutub üksnes nendesse päranditesse, mille avanemine, nagu ka käesoleval juhtumil, toimus enne 14. veebruari 2001, kui avaldati Trybunał Konstytucyjny (Poola konstitutsioonikohus) 31. jaanuari 2001 aasta otsus, millega kuulutati põhiseadusega vastuolus olevateks erikorda reguleerivad sätted, mis seejärel kehtetuks tunnistati.

8 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb nende sätete vastavuses esimesele protokollile ja harta artikli 17 lõikele 1. Tegelikult jätavad need sätted pärijad ilma neile langevast pärandist, kehtestades materiaalõiguslikud piirangud talumajapidamise pärimise alustes. Seega *de facto* sundvõõrandaks Poola riik pärijalt, kellel puudub talumajapidamise pärimiseks vajalik kvalifikatsioon, selle osa surnud isiku pärandist.

9 Lisaks võivad põhikohtuasjas vaidluse all olevad sätted eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates olla vastuolus EIÕK artikliga 14 ja ELTL artikliga 8, mis tõstatab küsimuse, kas vahetegu pärimisele kutsutud pärijate vahel siseriiklike õigusnormidega ette nähtud materiaalõiguslike kriteeriumide alusel on põhjendatud.

10 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy w Koninie (Konini ringkonnakohus, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELTL artikleid 2 ja 8, esimese protokolli artiklit 1, EIÕK artiklit 14, harta artikli 17 lõiget 1, mis sätestavad õigusriigi, võrdsuse, diskrimineerimiskeelu ja omandi kaitse põhimõtted, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis piiravad talumajapidamiste pärimise teel üleminekut, juhul kui pärija, kes on Poola kodanik või välismaalane, ei vasta teatavatele seaduses sätestatud ja rakendusaktis täpsustatud materiaalõiguslikele kriteeriumidele?“

Euroopa Kohtu pädevus

11 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas liidu õigusega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis piiravad talumajapidamise üleminekut, juhul kui pärija ei vasta teatavatele seaduses sätestatud ja rakendusaktis täpsustatud materiaalõiguslikele kriteeriumidele, mis on seotud tema võimega seda majapidamist juhtida.

12 Euroopa Kohus võib kodukorra artikli 53 lõike 2 alusel, juhul kui ta ilmselgelt ei ole pädev kohtuasja läbi vaatama, pärast kohtujuristi ärakuulamist igal ajal ja ilma menetlust jätkamata lõpetada kohtuasja põhistatud määrusega.

13 Käesolevas kohtuasjas tuleb kohaldada seda sätet.

14 Esiteks tuleb märkida, et Euroopa Kohus on pädev tõlgendama liidu õiguse kohaldamist uues liikmesriigis üksnes alates selle liikmesriigi Euroopa Liiduga ühinemise päevast (vt selle kohta kohtuotsused, 15.6.1999, Andersson ja Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, punkt 31; 10.1.2006, Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, punkt 36, ning kohtumäärus, 5.11.2014, VG Vodoopskrba, C-254/14, ei avaldata, EU:C:2014:2354, punkt 10).

15 Eelotsusetaotlusest nähtub aga, et põhikohtuasja faktid eelnesid Poola Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemisele 1. mail 2004. Tegelikult suri isik, kelle pärandusasi on põhikohtuasja ese, 10. oktoobril 2000. Tsiviilseadustiku artikli 925 alusel läks pärandvara pärijale üle sellel kuupäeval.

16 Teiseks, mis puutub täpsemalt ELTL artiklite 2 ja 8 ning harta artikli 17 taotletavasse tõlgendusse, siis harta artikli 51 lõikest 1 tuleneb, et harta sätted on liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. ELL artikli 6 lõige 1 täpsustab sarnaselt harta artikli 51 lõikele 2, et harta sätted ei laienda liidu pädevust võrreldes aluslepingutes määratletuga.

17 Seega on põhikohtuasja menetlus seotud Poola materiaal- ja menetlusõiguslikel normidel põhineva pärimisõiguse tunnustamise taotlusega, ilma et ükski eelotsusetaotluse asjaolu lubaks järeldada, et need sätted rakendavad liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses või et need puudutavad „meetmeid“ ELTL artikli 8 tähenduses.

18 Järelikult ei ole Euroopa Kohus pädev vastama esitatud küsimusele, mis puutub ELTL artiklite 2 ja 8 ning harta artikli 17 tõlgendamisse (vt selle kohta kohtuotsus, 22.12.2010, Omalet, C-245/09, EU:C:2010:808, punkt 18, ning kohtumäärus 30.5.2013, Fierro ja Marmorale, C-106/13, ei avaldata, EU:C:2013:357, punktid 11–14 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 Lõpuks, mis puutub esimese protokolli artikli 1 ning EIÕK artikli 14 taotletud tõlgendamisse, siis on kindlasti tõsi, et need sätted kattuvad osaliselt harta artikliga 17, mis sätestab omandiõiguse kaitse, ning ka harta artikliga 21, mis käsitleb diskrimineerimiskeeldu. Ent nagu on juba nenditud käesoleva määruse punktis 17, ei sisalda eelotsusetaotlus ühtki konkreetset asjaolu, mis lubaks tuvastada, et põhikohtuasja esemel on seos liidu õigusega. Selles olukorras ei ole Euroopa Kohus pädev eelotsusetaotlusele vastama (vt selle kohta kohtumäärus, 1.1.211, Chartry, C-457/09, EU:C:2011:101, punktid 25 ja 26 ning seal viidatud kohtupraktika).

20 Võttes kogumis arvesse eelnevaid kaalutlusi, tuleb Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõike 2 alusel tuvastada, et Euroopa Kohus ei ole ilmselgelt pädev Sąd Rejonowy w Koninie (Konini ringkonnakohus, Poola) esitatud küsimusele vastama.

Kohtukulud

21 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Euroopa Kohus ei ole ilmselgelt pädev Sąd Rejonowy w Koninie (Konini ringkonnakohus, Poola) esitatud küsimusele vastama.

Allkirjad